

Abonamentul:

pe 1 an 5 cor.
pe 1/2 an 2-50
pe 1/4 an 1-25

ROMANIA:

pe 1 an 7 lei
pe 1/2 an 3-50

TARA NOASTRA

REVISTA SĂPTĂMÂNALĂ

Directori: IL. CHENDI și OCT. GOGA.

Redacția
și
administrația
SIBIIU
NAGYSZEBEN
strada Morii 8.

In jurul unei polemici.

(*) Cu o violență, de par'că ar fi vorba de o nouă tradare națională, d-l Aurel Popovici scarmână de un timp încoace, în revistele din Tară și în ziarele dela noi un articol al d-lui O. Tăslăuanu.

Noi nu suntem partizani ai violenței în stil și, în consecință, nu putem lăuda tonul ridicat cu care d-l Popovici s'a năpustit asupra victimei ce și-a ales. Căci din două una: sau îl socotești pe cineva demn de a sta de vorbă cu dânsul, și atunci ești calm, ești cavalier, și nu-l jig-nești, oricine ar fi acela; sau îl socotești la un nivel așa de jos cum îl prezintă în toată seria de epitete și de apostrofe, și atunci seria ta de articole și sgomolul întreg sunt de prisos, căci cu oameni a căror iscălitură nu spune nimic, nime-nea nu-și pierde timpul, învingerea asupra lor și a celor scrise de dânsii fiind un merit ieftin, la care oameni serioși nu râvnesc.

Noi iubim pe d-l Aurel Popovici în multe privințe. E un suflet curat, o minte interesantă și un om de omenie. După entuziasta manifestare din tinerețe și după exilarea d-sale în urma „Replicei“ i-au venit anii de decepții și de muncă privată, timp în care a plâzmuit acea operă de federalizare a Austriei, privită de noi mai mult ca o lucrare de artă politică, ca o înlănțuire dibace de teorii, decât ca o carte de valoare practică. Această podoabă a literaturii noastre politice, ca și articolele d-sale în cari pomenește adeseori pe Christos și pe Houston Stewart Chamberlain, le-am cetit totdeauna cu interes. Dar... una e a cetii și alta a te identifică cu ele. Iar cauza pentru care, în multe rânduri, nu ne-am identificat cu ele a fost exagerarea: d-l Popovici aparține acelor scriitori sau gânditori, cari se alarmează și de lucruri mărunte, iar din cazuri izolate trag concluzii generale. Soarta tuturor condeiilor pornite spre prea multă teoretizare și a tuturor oamenilor cu un fond reflexiv evident pesimist, ale căror idei trebuie cetite totdeauna prin o lupă care micșorează considerabil proporțiile.

Victima d-sale, d-l Tăslăuanu, este un începător. Afară de câteva articole dintr'o revistă literară, pe care o îngrijește cu atâta folos pentru cetitori, nu are un trecut de scriitor sau de om politic și întâia domnieisală manifestare a fost acel articol „Două culturi“, pe care d-l Popovici a ținut să-l facă celebru, cu o stăruință și cu o cheltuire de nervi, demne de o cauză mai bună.

Care eră vina d-lui Tăslăuanu și ce a stârnit mânia într'un așa de înalt grad a d-lui Popovici?

Articolul „Două culturi“, încărcat de greșeli și scris într'o formă greoaie,

care tradează numai decât pe omul nerutinat încă în precizarea ușoară a unui gând, a pornit dintr'un cerc de preocupări astăzi curente pe la noi. Dacă l-am înțeles bine, d-l Tăslăuanu a voit să semnaleze primejdia culturii străine, în special a celei maghiare, pentru pătura noastră conducătoare, arătând cum se schimbă „mentalitatea“ cărturarilor români și cum, în mod fatal, se instrăinează de felul de a fi și a simți al poporului. Și va mai fi voit d-l Tăslăuanu să arăte pericolul economic și financiar pe care, la un moment dat, l-ar putea constitui băncile noastre, dacă operațiunile lor n'ar fi cuminte făcute și dacă numărul cel mare de advocați și de membri în direcțiunile băncilor vor căuta să exploateze capitalurile în avantajile lor personale și în paguba țărânilor. Impotriva acestor gânduri, dezvoltate și de noi în diferite rânduri, nimeni nu este în drept să protesteze, căci ele cuprind adevăruri și dorințe juste, întemeiate pe observații ce se pot face zilnic.

Dar vina d-lui Tăslăuanu este că în loc de a se mulțumi cu constatări ca aceste, s'a mai întins și la alte „probleme“; și că a început a-și cerne gândurile prin mințile altora, invocând învățați străini în sprijinul spuselor sale și făcând, la îndemână cu aceștia — teorii asupra „statului“ și a „culturii“. În toate aceste teorii noi am văzut numai decât pe începătorul. Dar nu ni-s'a părut nimic extraordinar, căci asemenea greșeli sunt dese în viața publiciștilor, mai ales în aceea a începătorilor; ele te lasă indiferent, simțind cel mult regretul că un prieten și-se avântă în domenii peste cari nu este deplin stăpân și unde cu greu poate ajunge folositor.

D-lui Popovici însă, a cărui sensibilitate o cunoaștem, i-a mirosit articolul a praf de pușcă. Ceeace eră inotensiv pentru noi, — căci părțile rele ale încercării d-lui Tăslăuanu nu erau capabile să facă vre-o stricăciune — i-s'a părut de-adreptul „criminal“. Definițiunile greșite din „Două culturi“ le-a crezut făcute într'adins ca să schimbe întreaga fire a oamenilor noștri politici... și să dea o altă îndrumare vieții noastre publice. A văzut pomenit pe Marx... și d-l Popovici, ca cel mai credincios cetățean vienez din garda conservatoare, creștin-socială, s'a speriat și a crezut primejdute sacralele noastre tradiții. Figura modestă a lui Tăslăuanu a ținut să o ia drept o fantomă a modernismului, drept un fel de Anticrist, în preajma căruia trebuie să aprinzi pucioasă ca să-l alungi...

Dacă n'am cunoaște și prețul pe d-l Popovici Aurel, am avea un bun prilej să ne supărăm pe d-sa. D-sa vine ca din senin cu un „pericol“ care nu există; dintr'un caz izolat, care putea fi trecut

cu vederea fără ca Europa să știe ceva, a desfășurat un adevărat război, forțând o discuție de care acum, când atâtea alte adevărate probleme ne muncesc, nu ne arde. A tras clopotul într'o dungă, fiindcă un singur om strigă că satul arde...

Datoria unui publicist este să nu expună niciodată pe cetitori la emoții și îngrijorări inutile. Și credem că împotriva acestei datorii d-l Popovici a săvârșit o greșală.

Zile de sărbătoare.

În strălucirea mândră a burgului vienez s'a prăznuit zilele aceste o rară sărbătoare: jubileul de 60 de ani ai domniei monarhului nostru. Căpeteniile tuturor țărilor și-au așternut omagiile în fața nobilului împărat și înfățișarea mai multor capete încoronate a imprumutat acestei sărbători și însemnătatea unui act politic.

Peste o jumătate de veac s'a strecurat, de când bunului domnitor i-a fost încredințată soarta atâtor neamuri. În preajma unor mari sguđuri, când toate țărilor se primeneau sub puterea unei izbucniri de frământări seculare, a primit sceptrul împărătesc tinărul principe Francisc Iosif. Trecând biruitor prin anii atâtor sbuciumări lăuntrice cari au adus regenerarea istorică în viața politică a popoarelor, mult încercatul monarh și-a pus toate străduințele în serviciul celei mai curate idei. Pacea cu roadele ei binefăcătoare, cu munca care se desfășură zilnic pentru bunăstarea și tichna milioanele, — aceasta a povățuit o viață îndelungată toate faptelor. Și în aceste zile de pace s'au întărit pe nouă temeuri neamurile învecinate. Pe ruinele unor întocmiri prăbușite de vreme, s'au ridicat așezăminte cari au schimbat și rostul cultural și cel economic al acestei monarhii.

Toate popoarele de sub stăpânirea înaltului sărbătorit se unesc astăzi în urările lor și trimit la treptele tronului cea mai desăvârșită recunoștință. Cu deosebire însă neamul nostru e stăpânit de cea mai curată pietate în aceste zile de praznic. În întreg trecutul nostru politic dinastia a fost unicul sprijin și scut pentru noi și toate credințele în ziua de mâne și le-a legat acest popor de sceptrul împărătesc. În zile de grea cumpănă când amărăciunile zilnice încercau tot mai greu sufletele — singura nădejde a celor obidiți se îndreptă spre strălucirea tronului. Astfel în conștiința istorică a neamului nostru chipul marelui judecător a trăit totdeauna în deplină seninătate și a povățuit toți pașii noștri. Nici o clipă de șovăire în această credință către tron nu a tulburat vremele, — și neamul românesc și-a scris cu sânge în cartea istorică, alipi-rea de dinastia habsburgică.

Din oglinda trecutului se pot desluși și îndemnurile zilelor de mâne. Precum în veacurile depărtate, astfel și în viitor sufletele noastre vor urma acelaș drum, căci învățămintele de veacuri în sufletul unui popor aduc legi cari nu se pot schimba.

De aceea neamul românesc din această țară povățuit de îndemnul trecutului și pătruns de credințele lui în viitor își cere partea lui cuvenită la această sărbătoare.

După Sinod.

După 8 zile de desbateri serioase, ici-colea și mai vehemente, potrivit firii unora dintre deputații noștri mai tineri, s'a terminat sesiunea sinodului arhidiecezan.

Drept rezultat de căpetenie putem semnală îngrijorarea de viitorul școlilor noastre greu amenințate prin legea școlară.

Preocuparea principală a cercurilor conducătoare bisericești, după Sinod este îndreptată înspre acțiunea salvării școlilor. În direcția aceasta s'a lucrat mult, — dar lucrarea celor dela centru s'a izbit totdeauna de trista realitate: *lipsa de mijloace*.

Acum e rândul la consistorul arhidiecezan, să intruzeze ideia înființării fondului cultural.

Problema aceasta nu este atât de ușoară, cât se pare mai ales unor oameni idealisti și puțin practici.

Izvoarele luate în combinație, din cari ar fi să se facă și creeze fondul cultural în 2 ani nu ni-se par ducătoare la țântă.

Cel puțin unele din ele sunt absolut neexecutabile.

Anume nu ne putem gândi, cum am putea noi decretă să impunem băncilor ca să contribuie cu anumite procente la fondul cultural, dat fiindcă cele mai multe din instituturile de bani nu sunt întemeiate de acționari, cari să aparțină numai unei confesiuni.

Chiar și numai această împrejurare este de ajuns, ca să vedem ce greutate vom întâmpina la executarea concluzului.

Tot așa se are și cu impunerea unei dări de cult asupra tuturor intelectualilor.

Parohia în marginile autonomiei poate impune o dare de cult, și o poate și încasa, prin organele administrative. Pe cei-ce se împotrivesc la plată îi poate scoate din rândul membrilor cu drept de vot în Sinod, pe baza §. 6 din Statutul organic.

Cât cunoaștem noi referințele și credem că le cunoaștem foarte bine, aproape în toate parohiile din orașe, unde petrec intelectualii noștri sunt dări de cult, mai mari ca ale altor confesiuni.

Să le impunem o dare nouă pentru fondul cultural, nu credem că vom ajunge rezultatul dorit.

Ar rămâne cei în funcțiuni bisericești ca să contribuie la fondul cultural $\frac{1}{2}\%$ din venit. Asupra acestora avem putere dată de a executa concluzul, dar asupra altora, noi credem, că ar fi o greșală de a decretă impozite.

Ar rămâne funcționarii de pe la gremiile consistoriale, profesorii dela seminare și școlile medii, pedagogii, preoții și învățătorii.

Dela cei din urmă se va putea spera foarte puțin.

Ei nici dară după situația dela 1910 încolo nu vor putea face multe.

Nu, pentru că unii și aceștia vor fi cei mai mulți cu întregire dela stat, iar ceilalți 2—300 câți vor rămâne, abia vor acoperi trebuințele lor zilnice.

Oare dispariția organului pedagogic „Vatra școlară“, nu a fost un argument puternic, ce pot și ce nu pot învățătorii noștri în cele materiale. Noi nu credem că numai indiferentismul a fost cauza lipsei de sprijin, dar știm că în prima linie a fost situația lor materială de tot subredă.

Vom vedea, cum va contempla consistorul întemeierea fondului cultural.

Acesta fără ajutor puternic dela cei-ce pot și dela cei-ce le dă mâna, nu se poate întemeia, așa, ca să se asigure școlile.

Aci cu dare impusă nu se ajunge scopul, ci jertfe-jertfe mari se cer dela cei-ce i-a binecuvântat D-zeu cu stări și averi.

Și bărbați de aceștia avem mulți dela D-zeu. Avem oameni, cari au făcut economii toată viața, avem oameni cu câte 3 slujbe, la ei e rândul să dea — din belșugul ce a căzut în capul lor.

La fapte vrem să-i vedem, nu la vorbe goale — și dacă din numărul intelectualilor noștri bogați se vor alege numai

100 cari să aibă credință ca un grăunțe de muștar și dragoste pentru neam și lege aceștia și numai aceștia pot salva școala din ghiarele perirei.

Poporul sârmanul abia își poate acoperi cele mai neapărate trebuințe zilnice. Asupra poporului nu putem impune sarcini nouă.

Și cele de pân' aci — sunt aproape nesuportabile în raport cu credincioșii altor biserici.

Adevărat, că fiii bisericii noastre și au drepturi, pe cari alte confesiuni nu le pot da credincioșilor lor, dar să ne ferim de a cere dări, dela cei-ce stau totdeauna aproape de ușa bisericii; acele să le punem pe cei-ce stau în frunte, aproape de altar, cari poartă glas mare în sinoade și congrese — și a căror voință totdeauna se afirmă și validează.

Altcum așteptăm votul consistorului și ne rezervăm dreptul de a reveni la mijloacele pentru înființarea fondului cultural.

România și jubileul Suveranului nostru. Presa din București a înregistrat pe larg momentele diferite din jubileul de 60 de ani al M. Sale Francisc Iosif I, ca domnitor al Austriei. Reproducând scene din întâlnirea între Suveran și domnitorii provinciilor germane, pe cum și toastele și cuvântările rostite cu acea ocazie, mai multe ziare accentuiază legăturile de simpatie dintre România și Monarhia Habsburgilor și, în special, prietenia intimă dintre Suveranul nostru și Regele Carol I al României. Pe M. Sa Francisc Iosif I ziarele din București îl descriu cu multă însuflețire și spun că-și amintesc cu drag de vizita Lui la București.

Budgetul țării. În parlament se discută budgetul țării și avem satisfacția să vedem pe deputații noștri interesându-se de aproape de aceasta chestiune. Simțim această bucurie, pentru că în adevăr nimic nu merită mai multă atenție în politica unei țări ca budgetul. Aici se concentrează toate problemele și toată viața unui stat. Însă chestiunea națională își are în budget rădăcina. Dacă în trecut budgetele s'au făcut fără știrea și controlul nostru, acum este timpul să ne spunem cuvântul. Nu știm întrucât oratorii

FOILETON.

Bordeiul din răscruci.

Soarele își mai aruncă câteva clipiri șirete, peste caișii ninși de floare, — ș'apoi își trage sprânceana după deal. În urmă o perdea aprinsă învăluie zarea apusului, iar de sub vale, unde a căzut roata de jăratec, mai țâșnesc din când în când scântei. Se inchide încet roșata, într'o umbră ștearsă, și un preș subțire de un albastru fumuriu se lasă lin din înălțimi. Pe ulița satului, printre șirul de pomi înfloriți, mai vine încă un mănunchi de raze, și o pată roșie se oglindește pe ochiul de geam spart al Bordeiului din răscruci. Licărește puțin pata, apoi trece pe cosorobul ros de vreme, se întinde de-alungul gârlișului și se izbește de ușa smolită. Dar nu stă mult aci. O umbră subțire șterge pata roșie și mănunchiul de raze fuge înapoi pe uliță pierind sub deal. O păclă albăstrue, se lasă încet peste sat și se îngroașe din ce în ce mai mult sub ceață. Se întristează par'că bordeiul și cu spatele gârlovite își pleacă capul mai mult pe furca noduroasă și roasă de ploi. Și cum stă așa, când te uiți de departe printre negurile nopții, par'că e un moșneag gârbovit, care dă să se scoale în toiag, dar nu-l mai ajută puterile...

Bang!... bang!... răsună până departe glasul clopotului și țiuitul se pierde într'un tremurat subțire. Satul se trezește și pe la câte o casă

mai ridicată, se vede în pragul luminat de flacăra care dădă pe vatră, câte o femeie bătrână, făcându-și cruce. Bordeiul tresare și el la glasul sfânt care se roagă Domnului; vrea să-și ridice capul, dar nu poate. Ii e țeapăn mijlocul și spinarea îi e îngreuiată de mormanul de pământ, cât o movilă. Se căsnește să-și îndrepte spatele, dar tot mai mult se cocoșează și coastele îi părăie. I-se îngreue capul și mai mult și tot mai mult se înghemuie pe bătrâna furcă, — mult mai bătrână decât el. Un oftat lung, înăbușit ese de sub cosorob și pe sub gât alunecă din când în când bulgări de pământ și se dărâmă încet la vale. Mai mult se întristează bordeiul, simte că-i pier puterile, minut cu minut și oasele îi troznesc și mai mult.

Clopotul bate din ce în ce mai des la biserică; ține satul și un murmur lin, duios, un murmur tremurător, un murmur de rugăciune se ridică peste sat, ca o mireasmă sfântă și se pierde în văzduhul nopții. S'a întunecit de mult; ici coala se aprind făclii și în lumea celorlalți de sus. Câte o dară lungă de lumină taie cerul albăstrui și pier, ducând cu ea, în universul fără moarte, cine știe al cui suflet năpăstuit. Linba clopotului o ține tot într'o bătaie, iar glasul se schimbă într'o vrajă prelungă. Cu fiecare grai al clopotului, bordeiul trăsare și mai mult se cocoșează pe furcă. Și ascultă așa ghemuit, glasul acela care se roagă. De câteori n'a fost el martor al rugăciunilor către Domnul! Dar clopotul își spune înainte rugăciunea, și din glasul lui care se perde, rămâne în urmă un țăuit afănat, ca un

fălfăit de aripi ușoare. Și în fălfăitul acesta, de multeori, se destramă, învăluite într'o umbră subțire, aievea par'că, clipele altor vremuri.

Timpul apus de mult în noaptea trecutului, printr'o licărire a unei raze, printr'o frântură de cântec, prin vaetul unui caval, sau printr'o clipire din ochi, — de multeori ne trece prin față și ne înfioară, ne face să tresărim; căci în licărirea, în cântecul acela, în vuetul și în clipirea fulgerătoare, ne năzărește viața, ne năzăresc clipele năvălitate din mormanul întunecos al trecutului. Și bordeiul dărâmat, pustiu, fără tovarăș singur de ani de zile, geme înăbușit sub movila care simte că-i frânge spatele clipă cu clipă. Acum îl întristează și mai mult glasul acesta rugător. Altădată glasul ăsta îl găsea curat, îmbrăcat par'că în haine de sărbătoare și vesel răsună graiul clopotului în geam, trezând stăpânii ca să se ducă la biserică. Acum glasul învierii, pentru bordeiul bătrân, e glasul mormanului.

Se pleacă tot mai mult bordeiul sub murmurul care tremură pe deasupra-i și în vraja aceia dulce, trec clipele de altădată.

Se vede atunci când o grămadă de lemne stau în jurul unei gropi. Apoi se bat parii; se așează furcile, se pun martaci, se învelește... E nou, curat; un brâu cărămiziu îl încinge pe la mijloc; iar sub cosorobul de stejar, se unesc două dungi galbene, ce par'că-s niște sprâncene îmbinate. Pe dinăuntru e spoit cu var alb, ochiul geamului e curat și în fiecare dimineață razele soarelui au grije să trezească copilașii ce dorm

noștri sunt pregătiți pentru a atinge toate chestiunile economice și financiare, cari ne privesc pe noi în special și interesul statului în general. În tot cazul e bine că se face experiență și cu timpul se vor specializa și oratorii noștri în diferite resorturi ale bugetului, pentruca păreriile lor să aibă cuvenita influență și însemnătate la votarea bugetului.

Quid nunc? Aceeași întrebare se ivește, de data asta cu mai multă stăruință. Organizația noastră politică, înainte de a fi înfăptuită, a ajuns în criză. Deputații Oncu, Goldiș, Suci și Pop sunt extradate justiției pentru primele măsuri luate la Arad pentru înfiriparea partidului. Între guvern și deputații noștri s'a încins acelaș schimb de vederi asupra dreptului de asociere politică și discuția s'a încheiat iarăși fără a putea lămuri ceva. Ceeace știm pozitiv de-o-camdată este numai faptul că va urma un nou proces și probabil o nouă osândă pentru încercarea de a ne organiza. Dar pe urmă? Ce socot deputații noștri că vor face pe urmă? Un comunicat e absolut necesar, ca poporul să se liniștească și să nu piardă încrederea în destoinicia conducătorilor. Și încă ceva: n'ar fi bine să se convoace undeva vre-o conferință a alegătorilor pentru a se protesta în privra guvernului, care cu atâta volnicie împiedecă organizarea noastră în partid politic?

Harden a declarat unui redactor dela „Lokalanzeiger“ că a dat judecătorului Schmidt un memoriu scris, resumând declarațiunile sale.

El afirmă că a pus acolo numele multor martori, cari confirmă spusese lui Ernst. El cunoștea de șase ani afacerile lui Ernst.

Dacă a tăcut în cele două procese, aceasta a făcut-o ca să nu provoace scandal. Acum e prea târziu. Harden va spune totul.

„Lokalanzeiger“ spune că a avut loc la Liebenburg confruntauțiunea decisivă între Ernst, Riedeli și prințul Eulenburg. Zece agenți ai poliției secrete au plecat cu judele Schmidt, care trebuie să aresteze pe Eulenburg.

După „Berliner Tageblatt“, prințul Eulenburg a fost arestat și nu mai poate părăsi castelul în care e supravegheat.

Seminarul arhidiecezan.

— în Sinod. —

Din toate chestiunile rezolvite în sesiunea din anul acesta a sinodului arhidiecezan, cea mai importantă a fost a seminarului arhidiecezan carea după o agitație extraordinară de un an de zile, în ședința de Sâmbătă, prin surprindere a primit o deslegare intimpinată cu entuziasm din partea tuturor deputaților sinodali.

Anunțată ca primul obiect al ședinței anterioare, deja de Vineri seara formă obiect de discuție infocate între deputați prin localurile publice.

Comisiunea organizatoare s'a prezentat la sinod cu trei propuneri.

A majorității pentru edificiu nou pe loc liber în colțul stradei Măcelarilor și al stradei Morii. Referent Dr. Eus. Roșca director seminarial.

A minorității — proiectul consistorului, identic cu propunerea prezidială din anul trecut a mitropolitului, pentru adaptarea seminarului actual din strada Măcelarilor și Spinarea cănelui. Referent asesorul consistorial Nicolae Ivan.

Și a președintelui comisiunei — a lui Parteniu Cosma, pentru edificarea seminarului pe loc liber în strada Schewis, vis-a-vis de reședința de vară a mitropolitului.

Teritorul ce-l ocupă seminarul actual cu 2 case învecinate în strada Măcelarilor și cele două case de pe Spinarea cănelui este de 5382 m. p. pe care în str. Măcelarilor în locul celor două case vechi avea să se ridice spre stradă o aripă nouă cu 2 etaje imbinată cu seminarul actual. În curte alt edificiu tot cu două etaje, în care și sala festivă și separat o sală pentru gimnastică. Iar edificiile de pe Spinarea cănelui, pe teritor situat cu 2 metri mai jos decât str. Măcelarilor, să rămână cum sunt.

Suprafața zidirilor ocupau 2592 m. p. Curtea din str. Măcelarilor 624 m. p. împrejurată din toate părțile cu edificii, fără soare și fără vânturi cari curăță aerul. Curtea de jos din str. Spinarea cănelui de 904 m. p. cu soare și încâtva mai expusă și vânturilor.

Toate adaptările ar costă numai 150,000 coroane.

Teritorul din str. Morii și Măcelarilor de 8880 m. p. spre trei strade iar spre alumneul săsesse despărțită cu un mur puternic, rămasiță din vechii muri istorici cari au încunjurat cetatea Sibiiului.

Aici se proiectează toate edificiile necesare unui seminar pentru clerici și pedagogi cu internat pentru vr'o 200-250 tineri, plus separat pentru școala de aplicație și locuința protopopului eventual a învățătorilor.

Edificiile cele nouă ar ocupa o suprafață de 3604 m. p. iar pentru curte și grădină ar rămânea 4276 m. p.

Acestea cu teritor cu tot și cu casa în care astăzi în etaj locuiește vicarul, iar în parter ar avea să locuiască directorul — ar costă 600,000 coroane.

Teritorul din str. Schewis este de 40,117 m. p. — aproape 7 jughere, liber din toate părțile.

Din acela pentru zidiri s'ar ocupa locul cel mai solid din cornul spre strada Graben vis-a-vis de reședința mitropolitană teritor de 8800 m. p.

Pe acela cu frontul spre str. Schewis s'ar ridică 3 paviloane cu câte 2 etaje pentru internate, instrucțiune și locuința directorului și a servitorilor, iar în dos o casă cu 1 etaj, pentru trebuințele economice, toate cu curți mari.

Toate ar fi legate cu coridoare.

Restul teritorului ar forma locul de gimnastică și de recreație al elevilor.

Acesta ar costă 515,000 cor.

Dr. Roșca, face un expozeu lung și foarte amănunțit, în care în mod convingător arată toate defectele teritorului ocupat astăzi de seminarul Andreian, și avantajile teritorului din str. Morii.

A fost și el pentru grădina arhidiecezană eventual pentru grădina „Flora“ din strada Schewis până când se contemplă și zidirea bisericii catedrale și al seminarului și cu timpul a reședinței arhiepiscopului la un loc pe teren liber. În situațiunea actuală însă, când acel plan s'a zădărnicit prin ridicarea bisericii catedrale în strada Măcelarilor, abandonează acel plan, și este pentru teritorul din strada Morii, care abia este cu 100 pași mai departe de reședința arhiepiscopescă și de biserica catedrală, decât seminarul actual, și intru-nește toate condițiunile highienice și topografice pentru un seminar cu internat.

La seminarul actual să se facă reparaturile inomis necesare, și mai poate rămânea la destinațiunea sa câțiva ani până când ne vom procura mijloacele necesare pentru edificarea celui nou la loc liber, iar după ce vom ocupa pe cel nou, dacă nu ne va conveni să-l prefacem în case de chirie, cum a fost când s'a zidit, este și ca edificiu și ca situațiune cel mai potrivit pentru un internat de băieți, de care avem mare trebuință aici unde sunt sute de studenți ortodocși la gimnaziile existente.

Dacă este să se acuireze casa lipită de reședință, aceea n'are să se adaugă la seminar, ci la reședință, iar pe locul celor două case de chirie foarte vechi, trebuie să ne îngrijim de localități corăspunzătoare pentru Consistor.

Vecinătatea seminarului cu reședința arhiepiscopului și cu case străine cum este astăzi, este supărătoare și pentru arhiepiscop și pentru vecini, pentru că peste 200 tineri resfirați în oarele de recreațiune prin curte, ori cum îi vei controla produc o larmă supărătoare și pentru Arhiepiscopul și pentru vecinii străini, cari și astăzi mereu reclamează pentru acest lucru.

Înșirați în patul mare de scânduri. Și când dă soarele în amiază, sau deseară, bordeiul își întinde umbra până sub coastă, — căci, doar el singur și cu câteva colibe răslețe alcătuiesc tot satul. Doar el e mai ridicat și cum stă așa țănoș par'că comandă la celelalte mogâldețe, lipite cu pământul...

...E zarvă mare în fața bordeiului! În bătaura măturată curat și umbră de salcâmul stufos, se învârtește hora resfirați. Chiue lumea, fetele și flăcăii joacă de foc și pământul bătătorit dăduie sub picioare. Lăutarii cântă, răsună glasul vioarei până departe, frunzele ascultă și ele; lumea se îngrămădește în curte, iar alții se înalță peste gard să vadă și ei mireasa și ginerele cari tocmai păseau spre gârliji, în alaiul cântecilor și al chiuiturilor.

Bordeiul îi intimpină mândru, își saltă mai mult capul și bradul verde înfipt la timplă se leagănă lin în adierea vântului. Scoboară stăpânii tineri pe gârliji, lăutarii îi urmează în cântece și intră și atâta lume cât încapă înăuntru. Bordeiul își pleacă capul și se uită sub haina-nouă și curată; îi vede pe toți la masă în cap cu stăpânii iubiți și cât îi e de drag mândrului bordei când vede în toate părțile atâta bucurie!

Își umflă mai mult spatele în sus, se mai întinde în lături, ca să le lărgească locul nuntașilor și să poată juca. Cântă lăutarii, zupue lipitura groasă și coji, coji se deslipesc sub tocurele potcovite ale flăcăilor. Bordeiul se lărgește din ce în ce, i-se întind oasele și-i părăe, iar

chiuiturile nuntașilor busnesc pe gârliji și se resfiră cum dau de golul fără margini de afară...

Bang!... bang!... iar trezește noaptea clopotul și bordeiul tresare. Împrejur tot întunerec, tot pustiu. Simte că mijlocul i-se frânge din ce în ce și puterile i-se scurg clipă cu clipă. Dă să plângă dar nu poate, căci lacrimilor li-s'a uscat izvorul. Și mult îi e dor de vremurile de altădată, de clipele cari nu mai vin, când se jucău copilașii împrejurul lui, iar el își plecă fruntea în adierea vântului și ca un murmur dulce de părăias, le povestește istorioare, pânăce copilașii adormeau la umbra cosorobului. Și sună clopotul tot mai tare, toată suflarea din sat se trezește; și pe la colțul ulicioarei se ivește din când în când câte o mogâldeată; pășește rar și cu capul plecat, spre coastă unde glasul rugător strigă mereu. Pe sub cosorob răbusnește printre troznituri, câte un sgomot înăbușit, ca un un oftat lung și bordeiul mai mult se ghemue sub movila de pământ!...

E liniște în sat; nici țipenie de om nu se vede. Cerul s'a limpezit în toate părțile și luna curată inoată prin albastrul nemărginit. Frunzele au amuțit, nu mai susură; vântulețul lin s'a ascuns. Și în liniștea aceea tainică, sfântă, unde totul par'că așteaptă ceva, se ridică un vâl subțire de negură și ca o păclă străvezie se pierde în nălțimi, iar în urmă umbre, umbre luminoase se varsă peste plasa fumurie. Înspre răsărit se deschide o gură roșietică și turla bisericii se oglin-

dește în icoana ce se aprinde din ce în ce mai mult...

Iar sună clopotul, acum mai mult; răsună satul și lumea începe să iasă din biserică. Un cârd de oameni și femei mai în vârstă apucă pe Ulița-mare. La câțiva pași, o părăitură lungă, apoi un troznet puternic făcând cărdul să-și ridice capul și intrerupse vorba.

— S'a surpat „Bordeiul din răscruci“ fă femeii, grăi una dintre neveste și cărdul se oprî în fața bătăturii plină de buruieni. Grinda se frânse de la mijloc și mormanul de pământ se lăsă încet peste martacii putrezi, cari tot mai trozneau, iar pe gârliji ieșea afară un praf încacios și un miros greu ca de mormânt.

— De câtă vreme trăiește și bordeiul ăsta Doamne! Și ziua de azi i-a fost sorocită! Ca și un om care nu mai are zile!...

Femeile își făcură cruce și cărdul se depărtă încet... Praful tot se mai ridică de pe mormântul care se lipise cu pământul, și ca un fum alburiu se risipește spre cerul albastru. A tăcut și clopotul, iar din arama sunătoare tot mai murmură un glas lin și tremurător și ca un falfăit de aripi se șterge pe sub coastă și trece peste mormântul bătrânului bordei, unde furca noduroasă doar, a mai rămas ca un stâlp singuratec pe care să-l mai bată cine știe câtă vreme vântul și ploile!...

I. Chiru-Nanov.

Incheie cu propunerea, ca seminarul să se edifice pe terenul liber din strada Morii, iar până când se vor procura mijloacele materiale spre acest scop, să se facă reparaturile înomis necesare la seminarul actual, — exclamând că „ar fi păcat de D-zeu de tot filerul ce l-am investit în cârpiturile propuse de Consistor, având la dispoziție un teritor ideal cum este cel din strada Morii“.

Nic. Ivan pledează pentru propunerea consistorului, care se poate executa cu mijloacele de cari dispunem fără ca să fim necețitați a împrumuta dela alte fonduri 6—800,000 cor. pe amortizare de 40—50 ani, și fără ca să fim necețitați eventual a urca și tazele seminariale. Pentru că astăzi dispunem de un capital de cor. 150,000 pus la o parte anume în acest scop.

Acest edificiu ar corăspunde tuturor receințelor noastre actuale, și apoi preste vr'o 30 ani, urmașii noștri dacă vor voi, mai ușor vor putea ridică un seminar mai impozant la loc liber.

Dacă am adaptă seminarul actual pentru casă de chirii, și am edifică, tot case de chirii și în locul celor două case vechi din strada Măcelarilor, și în acest scop ar trebui să investim în ele sume considerabile, iar venitul lor la primul loc ar trebui să servească spre fructificarea capitalului investit în ele, și ar trebui să urcăm tazele seminariale va să producem o sumă, cu care din speșele de cor. 6—800,000 abia am putea amortiză cor. 400,000.

Part. Cosma, consequent cu vederile sale manifestate de câte ori s'a ivit în sinod chestiunea edificării unui nou seminar, că prestigiul și interesul binepriceput al arhidiecezei și al metropoliei noastre reclamă ridicarea acelu edificiu în grădina cea mare din strada Schewis vis-a-vis de reședința de vară a Metropolitului, unde cu timpul s'ar putea instală și seminarul comun pentru clerul superior din întreaga metropolie, pentru a căru înființare la timp potrivit avem și mandat congregual și de astădată va propune zidirea noului seminar pe acel loc. Nu este însă atât de naiv, ca să creadă, că în situațiunea actuală propunerea sa ar putea întruni majoritate în sinod. Dar ca unul care a participat la crearea tuturor instituțiilor bisericii noastre constituționale autonome, și totdeauna a fost condus numai de interesele bisericii după cum dănsul le-a priceput — nici acum la bătrânețe nu se va abate dela vederile sale, cari după părerea sa ar promovă mai bine interesele generale ale bisericii decât propunerile comisiunei.

Nainte de a-și motivă propunerea însă, voiește să reflecteze la motivele financiare ale minorității comisiunei identice cu ale consistorului.

Ori cine vede că propunerea consistorului nu este reală, ci este combinată cu fotografie, anume ca să încapă în cadrele sumei existente de cor. 150,000.

Se zice că adaptarea seminarului actual n'ar costă mai mult de cor. 20,000.

În locul celor două case lipite de seminar s'ar clădi o aripă spre strada Măcelarilor cu două etaje, care legată cu seminarul actual împreună ar formă frontul seminarului. Această aripă ar costă numai cor. 60,480.

În curte s'ar mai zidi o casă tot așa de mare, tot cu două etaje, în care ar fi și o sală festivă etc. care ar costă numai cor. 56,720.

S'ar mai zidi tot în curte o sală pentru gimnastică care ar costă 10,600 cor.

În fine diverse complectări ar mai reclamă restul de 2200 cor.

Astfel toate edificiile nouă n'ar costă nici mai mult nici mai puțin decât suma disponibilă de 150,000 cor.

Ei bine! este acesta un calcul real?

Nu astăzi, când și materialul și lucrătorii sunt grozav de scumpi cu deosebire în Sibiu, unde se lucră la canalizare și la câteva edificii mari erariale, cu o mulțime de muncitori străini — dar nici în timpuri normale, zidirile contemplate nu s'ar putea realiză cu prețurile indicate de consistor, ci ar costă cu mult mai mult.

Frumosul și solidul edificiu cu două etaje — seminarul actual — cu intravilanul său cu tot, cumpărat încă de fericitul Șaguna, îl pune cu prețul vechiu de inventar de 50,000 cor., deși astăzi valorează peste 100,000 cor. iar prețul caselor și terenul din strada Morii cumpărat mare parte numai înainte cu câțiva ani, îl pune cu prețul actual de peste 80,000 cor.

Când e vorba de amortizarea capitalului investit în un seminar nou pe teren liber, deși le contemplează că ar costă 500,000 cor. resp. 600,000 cor., zice că ar trebui să amortizăm 6—800,000 cor., pe când n'am avea mijloace

decât pentru 400,000 cor. Dar aci nu mai vorbește de capitalul existent cu menițiunea de a fi investit în zidirea seminarului de 150,000 cor., cu care sumă de amortizat, sigur s'ar reduce la 400,000 cor. pentru care și după calculul consistorului exist resursele de amortizare.

În fine chiar așa să fie — crede d-l Cosma, că în câțiva ani s'ar putea procura mijloacele necesare, folosindu-ne de toate mijloacele admise de biserica noastră autonomă. O colectă pusă la cale cu bună chibșuală, sigur ar avea rezultat îmbucurător.

Avem noi încă bărbați cu dare de mână, cari bucuos vor contribui pentru un seminar nou la loc liber, dar pentru o cârpitură la loc nepotrivit nu vor contribui.

Dar mai este un izvor, care odată trebuie să se deschidă și pentru noi.

Articolul de lege XX din 1848 s'a pus în lucrare pentru bisericile protestante, avizate și ele la resursele proprii ca a noastră, și acelora li-se dă din bugetul statului trei milioane pentru crearea de fonduri, și li-s'a augmentat și dotațiunea anuală care de seci de ani nouă nu ni-se mai dă.

Astăzi poporul român din acest stat, care este cel mai loial supus al dinastiei și cel mai bun patriot — întreg este considerat de trădător de patrie începând dela prelații săi până la țăran.

Doară a sosit timpul ca guvernării noastre să ne cunoască și să ne aprecieze după vrednicie și după adevărata noastră valoare în stat, și să sperăm că întreprinși pașii necesari se va executa legea și în favorul bisericii noastre, în care caz în special și pentru clădirea unui seminar, la al cărui susținere încă din timpurile vechi și astăzi contribuie și statul cu o sumă neînșămnată — vom putea reclamă o sumă mai considerabilă.

Dar ori-cum ar decide sinodul în privința locului, și chiar să avem mijloacele necesare nu crede că consistorul s'ar încumetă, ca până după 1910 să dispună începerea zidirii.

Pentru că deoparte toți antreprenorii din Sibiu susțin, ca până când nu se va termină canalizarea orașului, și până când nu se va termină zidirea edificiilor mari erariale, cu prețurile exagerate de astăzi nu este consult să întreprindem clădiri noi, în câțiva ani însă sigur va trebui să se reducă și prețul materialului de clădit și plata muncitorilor.

De altă parte numai în 1910 vom ști câte școli confesionale ne mai rămân? și prin urmare, în loc de preste 100 de pedagogi câți avem astăzi în seminar, de câți pedagogi va trebui să ne îngrijim pentru viitor? căci cei ce vor reflectă la școalele de stat nu vor veni la pedagogia noastră ci vor merge la pedagogiile statului, mai ieftine și mai sigure pentru ei.

Metropolitul: Așa este!

Cosma: Dacă „așa este“ nu pricep pe I. P. S. S., pentru ce se identifică cu propunerea, ca în ruptul capului să ne apucăm de zidirea unui nou seminar la locul cel mai nepotrivit.

Metropolitul: „Nu mă identific!“ Eu mă învoiesc ca seminarul să se edifice pe teritorul din strada Morii, numai cu strada Schewis nu mă învoiesc.

Cosma: „Sub asta condițiune nu mai grăiesc nici un cuvânt, ci primesc și eu propunerea majorității comisiunei“.

Întreg sinodul a onorat cu aplauze frenetice aceste declarațiuni și pusă la vot propunerea comisiunii s'a primit cu unanimitate.

Un moment atât de înălțător nu ne aducem aminte să se mai fi dat să vedem în sinodul arhidiecezan.

— Din carnetul unui om sincer. —

O zi de muncă obosește mai mult ca zece nopți de petrecere.

Ca să areți cu succes defectele cuiva, pune-le în sarcina altuia.

Oamenii cei mai păcătoși înaintea lui Dumnezeu, sunt aceia cari nu înțeleg că viața li-e dată să și-o trăiască și să lase și pe ceilalți să și croiască ei singuri drumul vieții.

Toți oamenii sunt egoiști; cele mai nobile idei, izvoresc din egoism — aceasta n'o neagă nici cei mai cuvioși.

Iată deci că toți oamenii sunt vinovați. Superior cel care își mărturisește simțămintele, căci păcatul spovedit e pe jumătate iertat.

E. Victor.

CRONICA LITERARĂ ȘI ARTISTICĂ.

În „Telegraful român“ dela 7 Mai d-l Atanasie Marienescu, membru al „Academiei Române“, apără cu căldură principiul, ca în locul unui bănățean repostat, fost membru al Academiei, să se aleagă tot un bănățean. Dorința e frumoasă! Dar dacă nu se potrivește cu realitatea?! Dar dacă se întâmplă ca în tot Banatul (sau la rândul său: în întreg Ardealul) să nu se găsească un scriitor mare, demn de un scaun academic? să se aștepte până se va ivi? Căci de, ori-ce s'ar zice, acum cultura noastră progresa și vremile, când puteai să întri în Academie numai pentru câteva studii mărunte de folclor, au trecut! Rândurile scriitorilor și a savanților, aici la noi, sunt mai rare, iar numărul cel mare tot la București se concentrează. Și nu înțelegem de ce s'ar proclamă un scriitor de a treia mână membru la Academie, numai fiindcă e bănățean, sau maramurășan!? Facem această constatare, fără să voim a jigni pe nimeni și numai de dragul principiului, la care d-l Marienescu ține cu atâta pietate.

Nu se poate o traducere mai proastă și mai comercială ca aceea pe care o vedem apărută în ultimul număr al „Bibliotecii pentru toți“, anume: *Wilhelm Tell* de Schiller. Acela care a schimonosit opera falnică a marelui scriitor german se numește B. Marian și are la arhivul său mai multe delict literare de aceste. Nu știe nici nemțește, nici românește cum se cuvine și fabrică cu îndrășneală, traduceri, cari sunt o adevărată batjocură. Spațiul nu ne îngăduie să reproducem multe mostre. Ne oprim însă la una singură. Toți câți au cetit pe „Tell“ în nemțește își aduc aminte de faimosul monolog, care începe astfel: „Durch diese hohle Gasse muss er kommen“... Știți cum o traduce d-l Marian? „Trebuie să vie pe Șoseaua asta înfundată“. Ei bine, bazaconii de-astea găsești cu nemiluita, încât trebuie să compătimizești pe bietul editor al „Bibliotecii pentru toți“, că a primit să tipărească lucrări compromițătoare.

În țară nu se știe, dar D-Voastră, iubiți cetitori, știți cu toții ce este *condorașul*. Nu deminutivul dela pasărea „condor“, ci acel biet de cântăreț din vioară, care acompaniază de obicei pe capelmaistrul din vre-o bandă de lăutari. „Condorașul“ are numai câteva tonuri de cântat — în „terță“, cum se zice cu terminul muzical — și îi ajung și trei coarde pentru a putea „colaboră“ și el la succesul orchestrei. Cu un astfel de „condoraș“ putem asemăna și pe un colaborator codaș dela o revistă din București, care în viața lui n'a făcut altceva decât să țină hangul, n'a avut nici un ton original, ci a cântat pururea în terță, fiind prea mulțumit că îl ține pe lângă dănsul câte un capelmaistru. Când șeful trupei cântă „Deșteaptă-te Române“, el scârțâie din terță, când șeful e înlocuit și vine altul cu „Christos a înviat“, el dă-i cu terță... acum pe psaltichie. Și azi-măine, când va veni altul, cu Marseiliesa, condorașul va găsi și la asta fadul acompaniament. Căci așa este el: copia ștearsă a celor ce conduc, umplutură slabă de orchestră.

Zilele trecute s'a ținut la Berlin o *adunare a fruntașilor literaturii germane*, grupați în societatea care poartă numele lui Goethe („Goethebund“). S'au rostit cuvântări violente împotriva diferitelor încercări mai nouă de a pune zgardă artelor și științei. La propunerea celebrului profesor de drept von Liszt, adunarea votează o rezoluțiune, prin care protestează împotriva Papei și a cercurilor oficiale cari caută să impedeze avântul artelor. Prin aceeași rezoluțiune scriitorii sunt invitați cu stăruință să caute a pătrunde în parlament și acolo, dela tribună, să apere drepturile literaturii și ale științei față de îngustimea reacționarilor.

ȘCOALA.

Cărți pentru biblioteca adulților și copiii de școală.

În conferința învățătorilor ținută anul acesta în Săliște, ca punct prim al programei a fost pusă tema dată de Veneratul Consistor Arhidiecezan: „Care este metoda cel mai bun pentru instruirea adulților în scriere și citire“, lucrată de N. Iosif învățător în Aciliu.

Se știe, că învățătorii întruniți în conferințe, n'au dreptul de a aduce hotărâri valide. Ei au numai să-și spună părerile cu privire la cutare ori cutare temă. Comisarul conferinței resumează apoi părerile și aduce verdictul. Pe această bază, se compun apoi protocoalele ședințelor și se subscriu de membrii verificatori, fără ca conferința să mai aibă dreptul a reveni asupra acelor protocoale.

Comisiunea permanentă, la încheierea conferinței, face propuneri pentru lucrarea de teme din diferitele obiecte de învățământ și propune alegerea comunei, unde să se țină viitoarea conferință. Așa decurg lucrările în cercul conferențiar al Săliștei și cred că tot astfel se întâmplă și în celelalte cercuri.

Legiștii forurilor noastre bisericești, își vor fi avut motivul pentru care acest cadru de activitate a fost restrâns numai la darea de păreri din partea învățătorilor și aceasta numai cu privire la temele puse în discuție.

Cu toate aceste restrângeri, ideile dau prilej la discuții, din cari apoi în cele din urmă trebuie să rezulte și fapte. „Aurul în foc se lămurește“.

În discuțiile ivite la conferințele învățătoarești asupra unor teme, de multeori ies la iveală idei de mare însemnătate. În multe cazuri, acelea se aștern și pe hârtie dar cu toate acestea rămân nerealizate și trecute cu vederea.

O astfel de discuție folositoare și de mare însemnătate s'a ivit și asupra temei suscitată, mai cu seamă în urma motivării verbale a autorului, care a atins mai multe puncte gingașe privitoare la cercetarea neregulată a școlii și la numărul cel mare al analfabeților; precum și cu privire la însușirea analfabeților pentru cercetarea cursurilor ce se vor aranja cu scopul de a-i învăța scrisul și cititul.

Nu voi însă aici întreg firul discuției, ci voi scoate la iveală numai partea meritorică. Între altele s'a zis: „Pentru numărul cel mare al analfabeților să nu invinovățim numai pe alții, ci să ne arătăm și păcatele noastre. Învățătorii nu înființează biblioteci și nu dau copiilor cărți de citit... și iară: „După eșirea din școală a copiilor, învățătorii nu mai au putere asupra lor, de creșterea corăspunzătoare a adulților, trebuie să se îngrijască preotul“.

La acestea, între altele autorul temei și-a permis a spune, că ne lipsesc cărțile aveau scrise pentru copii și adulți.

Răspunsul a fost scurt și precis: „Învățătorii să scrie cărți, după cum fac învățătorii altor națiuni“.

Da, voi zice și eu: Învățătorii să scrie cărți! Să li se dea însă învățătorilor posibilitatea de a scrie cărți! În împrejurările de până acum nu s'a putut pretinde așa ceva. Abstrăgând dela alte multe neajunsuri, e destul să amintesc numai două motive pentru cari, ei n'au putut săvârși acest lucru:

1. Învățătorii n'au fost puși în poziția de a se putea ocupa numai cu condeiul.
  2. Dacă, totuși s'au aflat învățători cu deosebită râvnă, cari să se indeletnicească, și în direcțiunea aceasta, produsele lor stau colbuite prin magazinele librarilor sau editorilor, lipsindu-le cu desăvârșire sprijinul celor chemați.
- Așa a fost în trecut și tot așa va fi și în viitor; dacă nu vom apuca pe altă cale. Să o rupem cu trecutul, să nu ne mai bocim și să nu

ne mai invinovățim și mai bine cu toții, să ne punem pe lucru. Cei mici să vină în ajutorul celor mari și cei mari să sprijinească pe cei mici. „Unde-s doi puterea crește“.

Deoparte, pentru ca atât învățătorii, cât și preoții, să fie scoși de sub acuză, că nu lucrează cu destulă râvnă în „Viia Domnului“, iară de altă parte, să li se dea și lor posibilitatea a emula între sine, fără de a li se cere prea mari jertfe, și totodată a-și valida fiecare puterile sale intelectuale spre binele obștesc, îmi permit a face următoarea propunere:

1. Veneratul Consistor prin organele sale subalterne, cu începerea anului școlar 1908/9, să îndatoreze pe fiecare învățător și preot cu parohie, a prezenta la proximele conferințe învățătoarești și preoțești, câte o lucrare.

2. Lucrările prezentate în scris, pe cel mult o jumătate de coală, să fie luate mai ales din viața poporului, precum: Istorie, povești, poezii, chiuituri, narațiuni, legende, fabule, mituri balade, descrieri, biografii, tipuri istorice, tradițiuni ș. a.

3. Lucrările învățătorilor să fie scrise și întocmite pentru copii până la 15 ani, iară ale preoților pentru adulți.

4. Conducătorii conferințelor vor lua în primire lucrările prezentate de învățători și preoți, și le vor transpune Veneratului Consistor; care prin o comisiune de bărbați specialiști și în înțelegere cu Comisiunea literară a „Asociațiunii“, vor binevoi a censura lucrările prezentate. Le vor întocmi și grupa după cea mai bună chibzuială și astfel se va aduna și statori materialul de lipsă pentru cărțile cari aveau să fie scrise și întocmite pentru copii de școală și adulți.

5. Despre dreptul de editare, Veneratul Consistor se va pune în înțelegere cu „Asociațiunea“.

Acestea în general, detaliile se vor satori de cei mai competenți.

Se va părea poate, că ideea aceasta nu va putea să ducă la scop și că întreagă lucrarea va fi greoaie și de nerealizat.

Să se facă însă o încercare, dar cu toată seriozitatea și strictețea cerută și să nu se aibă în vedere, că dela cine a emanat ideea și sunt sigur, că succesul va fi peste așteptare.

Nu-mi pot închipui învățătorul și preotul care în felul acesta să nu aducă atâta prinos pe altarul culturii, și sunt sigur, că se vor întrece întru a scrie cât mai bine și chiar mai mult decât li se va cere.

„Tot începutul e greu“, dacă acest început nu va fi chiar un cap de operă, aceasta nu trebuie să ne descurajeze, ci din contră să ne încordăm puterile întru perfecționarea lucrării odată începută.

În felul acesta cred eu, că am putea, să umplem golul simțit, să înființăm biblioteci și să dăm în mâna copiilor și adulților cărți bine întocmite și scrise pentru priceperea lor, cari să le facă cetitul plăcut și folositor totodată.

Să o facem aceasta cu atât mai mult acum ca un prinos și jertfă de recunoștință pe care cu drag să o aducem la serbarea centenarului Marelui Metropolit Andreiu Șaguna.

Cei chemați să se pronunțe. *N. Iosif*
învățător.

— Din carnetul unui om sincer. —

Am citit o carte de cugetări: jumătate din ele proslăveau sinceritatea.

Pe Dumnezeu, mărturisesc că n'am găsit un rând care să-mi spuie:

— Eu nu sunt scris de un fariseu!

Când vrei să distrugi pe un scriitor care nu-ți convine și nu-i găsești defecte, încheieți critica cu această frază plină de înțelesuri și fără nici un înțeles:

— Toate ar fi bune, dacă lucrurile ce ni le spune d. X. nu le-ar fi spus mult mai frumos alții, înaintea d-sale... *Ef.*

Drepturi excepționale pentru Germanii din Ungaria?

În conferința recentă a independenștilor s'a întâmplat un schimb de idei între ministrul Andrassy și mai mulți membrii ai majorității parlamentare. Cuvintele ministrului, rostite în această adunare, sunt de natură foarte îngrijitoare pentru o mare parte a cetățenilor acestei țări, căci ele preconizează un principiu din cele mai periculoase: *protejarea unei naționalități pe socoteala celeilalte*. Andrassy a declarat fățiș, că elementul german din Ungaria trebuie favorizat, fiind o naționalitate mai patriotică decât celelalte!

Dar iată amănuntele.

Contele Andrassy, printr'un rescript ministerial, a îngăduit ca cetățenii din Șopron, în majoritate germani, în adunările lor să-și poată ține discursurile în limba germană, iar procesele verbale să poată fi atât în această limbă, cât și în cea maghiară. Pe cum vedeți, nu e vorba de cine știe ce concesie, căci e minimul din ceea ce prescrie în această privință legea de naționalități. Dar, considerând spiritul de astăzi, cât și uzul într'alte părți și în special curentul general de maghiarizare din acel comitat, hotărârea ministrului a fost totuși surprinzătoare, iar contele Bánffy, cerberul dela poarta templului ideii de stat, și-a ridicat glasul cu turbare și a strigat, că s'a săvârșit o nouă crimă. Vocea lui Bánffy a avut răsunet și iată-l pe Andrassy înșfăcat din toate părțile și silit a se apăra.

„Le-am dat dreptul întrebuințării limbei germane — zice Andrassy, apărându-se în conferința numită — fiindcă cetățenii din Șopron sunt buni patrioți și recunosc totdeauna ideea de stat maghiar. Și, afară de asta, eu pun mare preț pe armonia cu Germanii, cari dovedesc o deosebită credință cătră noi, în vremuri bune ca și în cele de criză. Avem însă dușmani, a căror continuă tendință este de a atrage și pe Germanii în vâltoarea naționalistă. Eu nu cred că vor reuși. În tot cazul eu n'am voit să jignesc pe Germanii și să le dau prilej a trece în tabăra adversarilor, dând astfel nouă arme în mâinile agitatorilor“...

În mare parte, kossuthiștii au aprobat acest mod de a vedea al ministrului, ceea ce înseamnă că pe viitor Germanii se vor bucura și în alte chestiuni de drepturi speciale, în schimbul cumințeniei lor politice și... a lentei lor maghiarizări. Târgul e rușinos îndestul, și nu ne privește. Ceea ce trebuie să scoatem la iveală este însă hotărârea manifestare a guvernului pentru o singură naționalitate, accentuarea asta categorică a „armoniei cu Germanii“, care constituie o nouă infamie politică. Căci nu-ți este îngăduit ție, guvern constituțional, păzitor de legi cu drepturi egale pentru toți cetățenii, să te declari pentru o singură naționalitate și să denunți pe celelalte ca nepatriotice.

Ca o curiozitate, sau mai bine ca o suspexă coincidentă, relevăm faptul, că în timpul în care Andrassy face propaganda pentru o „armonie“ cu Germanii din Ungaria, deputatul sas Dr. Rudolf Schuller, cu o franchetă neobiciuită în presa săsească moderată, dovedește pe larg necețitatea cooperării politice a sașilor cu Maghiarii.

Să fie la mijloc iarăș vre-un pact între unii și alții, în vederea apropiatelor mișcări politice? Să fi renunțat Sașii, în schimbul unor făgăduinți, la ori-ce agitație în chestia votului universal?

În Galați (România) a încetat din viață zilele trecute cunoscuta artistă română Fany Tardini Vlădescu în etate de 85 ani; răposata era una din cea dintâiu generație a artiștilor apostoli de pe timpul 1850—1870.

Vieța în București.

După Paști.

După Paști s'a început iarăși traiul vesel, plin de petreceri, al Capitalei. S'au deschis peste tot grădinile. Și dacă Bucureștii pot place la toți cândva, primăvara cucerește pe oricine.

Ori-unde verdele viu, isbucnit de curând, se luptă cu albastrul cerului, făcându-te să mai uiți de praful ridicat de automobilele ce gonesc ne-bune și de uruitul neîncetat al trăsurilor.

Pe inserate, mai ales, când răcoarea grădinilor stropite de curând întinde un aer proaspăt, încărcat de miresmele florilor, liniștea de schit a unor străzi din inima orașului pune stăpânire pe ori-cine.

Dar dacă frumusețea parcurilor prin care vezi străcurându-se câte o siluetă sfioasă de fată sau prin care colindă undele de armonii imprăștiat de un pian, dacă pacea aceasta înfiorată de frumusețea primăverii te înalță și te face să-ți iubești din tot sufletul orașul plin de frumuseți, odată cu venirea nopții, taina grădinilor nu-ți mai lasă clipe de odihnă.

O, nopțile primăvăratică bucureștene! Cine n'a colindat prin tăcerea străzilor vrăjite de lumina tănuitoare a lunii? Și prin toate colturile retrase, pe toate cărările întunecoase ale parcurilor mari, părechile de îndrăgostiți se strecoară binișor, înfiorând locul cu patima lor.

Iar din grădinile publice, isbucnesc acordurile metalice ale fanfarelor ce „distrează“ lumea cu ultimele noutăți muzicale, suportate de trupele de operetă. „Farmecul unui vals“, „Văduva veselă“, „Suflet de artist“ și alte valsuri pe placul inimii multora.

Și în vreme-ce prin singurătatea Cismigiului străjuit de lună perechile dispar discrete pe sub bolțile de frunze, forfoteala pe străzi e nemaipomenită, toată lumea iese la aer.

Orchestrale îi prind pe mulți, în mreață cu „tim-tamul“ lor învăpăiat. La Parc la „Oteteleșanu“, în acest colț retras, schimbat de primăvară într'un mic rai, e o orchestră aproape bună de tot. Se cântă puțin Wagner — uverturi din *Tanhäuser* și *Lohengrin* — este un potpourri din operele italiene recunoscute, dacă nu vre-un talmăș-balmeș dintr'o operetă nemțească sau vre-o amestecătură de cântece românești.

Ori-cum, acesta e locul cel mai ales de petrecere nocturnă. Și noctambulii pasionați știu ce lumină îți așterne pe suflet o bucată fie de cine o fi, numai să fie binișor cântată!

Mesele se ocupă repede. Și ultimele licăriri ale modei sunt afișate cu toată importanța cuvenită peste tot. Cât de nostimă e conita care își plimbă cu toată eleganța cerută talia frumos strânsă într'o haină ce o face mai mlădioasă ca o sirenă.

E cel puțin tot atât de interesantă ca și junele ce-și poartă cu trufie „panama“ luată mai ieri-alaltăieri cu destule sacrificii. Și ztrângănituri de săbii, și fumuri de țigări, și complimente și alte fumuri, dau un fel de efect simfonic prin care trece neîncetat svonuri de cuvinte șoptite sau rostite în gura mare.

Dar frumoase sunt nopțile bucureștene, și târziu, spre miezul nopții, când ieși din amestecătura de glasuri, fumuri și toalete a Parcului, o iei domol pe „Pod“, pe calea Victoriei, pe unde mai întâlnești încă destulă lume iubitoare a nopților.

Și până târziu aleargă prin tot orașul freamătul acesta al petrecerilor nocturne, pânăcând orchestrale tac și grădinile se infundă în întunec.

Abia mai găsești din loc în loc câte un întârziat, câte un rătăcitor cu țigarea între dinți, cuprins și el de aceeași vraje gonitoare de somn. Și dintr'un colț de grădină, odată cu parfumul florilor atipite, trilurile unei priveghitori se luptă cu țaria nopții, spintecând prin desigurii licăriri argintii ca și razele de lună.

Glasul acesta al cântăreții veghetoare e un fel de balsam curat în care sufletul se scaldă, se răcoarește, scăpând de toate neliniștile și prăpastiile vieții.

Cine n'a colindat o noapte întreagă sub farmecul acesta al luminei și al cântecului nu poate înțelege cât sunt de frumoase nopțile bucureștene!

N. Pora.

CONVORBIRI GLUMETE.

Unele fraze — cărora li se mai zice și *cugetări* — sunt scânteietoare de spirit, dar nu spun nimic.

Altele, cele cari nu sunt făcute numai de dragul jocului de cuvinte, ci sunt rezultatul unor experiențe îndelungate, nu ne impresionează, ci le apreciem numai când suntem în împrejurări asemănătoare celor în cari au fost gândite.

...Și iată cum se adeverește trista constatare, că în zilele noastre nu *utilul* ci *frumosul*, fie el superficial, ne interesează.

Trei lucruri mă indispun: bărbații cari își încrețesc părul, femeile cari fumează și prietenii mei cari în scrisorile lor particulare nu uită să pună toate virgulele, închipuindu-și că și corespondența lor va fi publicată după moarte...

Aceștia mai cu seamă imi sunt nesuferiți, fiindcă niciodată nu-mi scriu sincer ceea ce într'adevăr simt sau gândesc...

În literatură, ca și în toate celelalte manifestări ale vieții, unde se cere luptă, există niște indivizi foarte antipatici: „blajinii“ cari caută să impace și pe unii și pe alții, scoborând unele calități prea laudate, micșorând defectele altora, ținând totdeauna calea mijlocie.

Aceștia sunt tot atât de insipizi ca și orezul fiert numai în apă.

Cea mai bună pedeapsă pentru serioșii cari „disprețuiesc“ polemicele sau notițele ironice de prin reviste, e să-i lipsești de acest fel de literatură; numai în ziua aceea, ei vor ceti materia așa numită „serioasă“ a revistelor.

Un burghez spune:

— Nu cred scriitorii că își atribuie prea multe roluri în lumea asta? Rostul lor e numai unul: să ne distreze, pe noi, ceștialaltii. Depinde acum de inteligența lor ca să știe cum să ni-se facă simpatici; eu petrec la circ mai bine când văd clovnii. Acrobații mă uimesc, dar salturile lor imi dau fiori neplăcuți...

E dureros, dar burghezul avea și ceva dreptate.

Noptile senine ale primăverii e păcat să le dormi! — spune un poet care toată noaptea bea, infundat în cărciume.

Întrebat de ce nu se culcă mai de vreme ca să se scoale de vreme și să vadă și el frumusețea răsăritului, poetul meu a răspuns:

— Sfatul ți-e zadarnic. Eu văd în fiecare zi răsăritul...

— ?

— Când mă duc să mă culc...

E. Victor.

IGIENĂ

De Aurel Dobrescu, medicinist.

Despre locuință.

(Continuare).

2. *Lumina măiestrită.* Norocul că o mare parte a anului săteanul n'are lipsă de lumină sara, căci așa cum se luminează pe la sate, lumina mai mult strică aerul, decât luminează.

Căci pe multe locuri se mai arde încă *opațul* fumegător, ori se ard *lumini de său* puturos ori de *ciară* necurată, și numai la oamenii mai cu stare întâlnești *luminări de stearină* și *lămpi* (gazornite) bune și folosite bine¹⁾

¹⁾ Doctorul Manolescu istorisește la pag. 52 din „Igiena Țăranului“ următoarea întâmplare: „Am văzut în comuna Șaranga, districtul Buzău, o lampă fumegândă având coș (horn) de lemn găurit, care din sticla (glăja) lămpii se ridică în pod, unde se conducea fumul. A fost o minune în fața țăranului când, după ce au tras fițilul (feștila) în jos, lampa nu mai fumegă și da o lumină mai mare și mai limpede. De multeori și feștila e de vină, care dacă se învechește, își pierde puterea de a suge.

e) Incalzirea căsii.

Nu toate feliurile de încălzire sunt bune.

Căminul, cuptorul-vatră, nu încălzește destul și și hornul lui deschis răpește multă căldură.

Soba, platanul, poate fi de fier ori de olane (*cărămizi*). Soba de fier se încălzește repede, dar și răcește iute; cea de olane ține căldură mai multă vreme.

Soba mai poate fi *oarbă* ori cu *deschizătură*. Unde se face foc cu gunoaie, balegă, tezic, acolo soba oarbă adică fără deschizătură în odaia unde încălzește, e mai potrivită, fiindcă nu poate face miros și nu se nasc aburi primejdioși²⁾ Inșă

²⁾ „La bătut soba la cap“ zice poporul despre cei înveninați de aburii carbonici asfixiați (de dioxidul carbonic). unde se încălzește cu lemne e mai bună soba cu deschizătură, fiindcă ajută mult la curățirea aerului din casă, la aierizare.

Facerea *hornului* (coșului, hoceagului) așa, ca gura lui să imprășteie fumul în pod, nu deasupra coperișului, e foarte vătămător dacă fumul are pe unde se coboară și în cuină ori în casă, pentru că fumul are nește aburi și materii cari primejduiesc sănătatea. De aceea, dacă tocmai avem lipsă să afumăm cărnurile, podul să fie bine încheiat pe dinjos, iar pentru ieșirea fumului să se facă pe coperiș un horn.

f) Aerisirea căsii.

Dacă țăranul pe lângă hrana slabă, ce-o au cei mai mulți, mai are totuș roșafă în față, asta e de a se mulțami mai ales mișcării ce-o face în aerul curat dela câmp.

Dar iarna, și chiar și vara când e oprit acasă de prea multele sărbători nelegate și de vremuri, el amurtește într'un aier folosit, încărcat de toate mirosurile grele, fără de a se îngriji de premenirea aerului, pentru că nu știe că știința sănătății spune: *Deschideți ferestile cât de des și lăsați ca aerul curat să deie putere plămânilor, trupului întreg*. Chiar și iarna trebuie deschisă fereașta de douăori de trei ori la zi fără teamă că s'ar prea răci casa, că doar căldura, care se leagă de pereți, o încălzește din nou.

E deci o mare prostie să se țintuiască ferestile cu cuie. Mai bine să ne îngrijim să țintuim și încheiem crepăturile de pe la uși și fereshi, căci acestea cât ar folosi prin aierisire, mai mult strică prin răcirea necurmată a căsii.

Când sunt deschise deodată și ferestile și ușa, e bine să nu stăm în dreptul lor, că ne putem răci.

Opincile, obielele și alte lucruri rău miro-sitoare să nu se uște în casa de durmit, ci în tindă.

g) Curățenia căsii.

De preamărirea acelei gospodine, care mătură rar și și atunci lasă gunoiul cu săptămânile după ușe, se îngrijesc gurile satului și căutăturile pedepsitoare ale oaspeților. Pot trece deci să vorbesc despre alte lucruri potrivite sănătății.

Spălarea pe față să nu se facă cu apă din gură, că asta nu i spălare cu adevărat curățitoare; ci la fiecare casă să fie un *blid mai mare* (*lavor*), în care să se spele toți ai căsii în fiecare dimineață, și dacă e de lipsă, mâinile înainte de fiecare mâncare.

Suflarea nasului cu mâna, cu mâneca cămeșii ori pe podele, pe unde-apucă, e o datină mârșavă și nesănătoasă; pentru lucrul asta să țese găzdoia căsii *năfrâmi mici* anume.

Animale pe cât se poate să nu se țină în casă, căci îngreunează mult ținerea curățeniei; asemenea și verdeturile pe cari unii le vără pe sub paturi.

Chiar și ținerea *cânelui* în casă, unde se joacă copiii cu el, e primejdioasă, deoarece unele feluri de *limbrici* uricioși se pot trece dela câne la copii, ba chiar și la oamenii mari.

B. Despre curte.

a) Curățenia curții.

Ți-e mai mare dragul să vezi o curte bine orânduită și bine îngrijită. Dar cele mai multe curți sunt cu gardurile povărnite, ori chiar fără garduri, și sunt pline de bălării, ciulini, de bălți și bălegare, din a căror putrezeli se ridică o duhoare, care înveninează aerul curat dela sate.

Nu se poate cere dela fiecare gazdă să-și pardosească curtea, dar se poate cere, și trebuie să se ceară, să nu sufere buruieni în curte, iar *gropile pentru porci și pentru apa pasărilor să fie cupțușite cu scânduri, ori pardosite cu peatră*. Mai departe, ca *pentru gunoiu să aibă o groapă anume*, din care prisosul de zămuri să se poată scurge pe un scoc anumit.

b) *Fântâna (puțul).*

Fântâna să fie *cuptușită* cu pietri ori cărămizi arse, să fie *incunjurată cu colac înalt*, cu coperiș, iar împrejurul ei să se așeze pietriș, care câtră colac să se ridice, pentru a scuti fântâna de ori-ce scurgere de apă din afară.

c) *Eșitoarea (privata, umblătoarea, lecurile, latrina).*

Iată o întocmire foarte de lipsă, care are și atâtea numiri, și totuș se vede prea rar pe la sate.

Lipsa eșitoarei e foarte primejdioasă pentru sănătate, pentru că din lipsa ei se întâmplă răcirii multe, dar mai ales pentru că din gunoiul bolnavilor vântul duce germeii boalelor molipsitoare, și-i împrăștie în aer și în apa de beut. Pe calea asta se întâmplă lățirea boalelor grele, precum e lingoarea, scursoarea, oftica, tusea măgărească și altele.

Deci fiecare gazdă, care știe prețur sănătatea, să-și facă la casă o eșitoare, căci nu-i lucru așa de greu, pe cât e de folositor.

Unii sapă o groapă de câțiva pași de afundă pe care apoi, dacă se umple, o acoperă cu pământ. Decât nimic și asta-i mai bună. Dar o eșitoare cum îi legea se face mai afundă și se cuptește cu pietri ori scânduri; gunoiul ce se adună e foarte bun pentru gunoarea câmpului.

Bine trebuie băgat de seamă ca *eșitoarea să fie cât mai departe de fântână*, că altcum se străcoară necurătenie în apă.

C. *Grădina.*

Grădina întocmită și îngrijită bine poate deveni cu vremea *izvor de sănătate și bogăție*.

Grădina poate fi *izvor de sănătate* prin aceea că o comună cu cât e mai *înverzită*, mai *împădurită*, cu atât e mai *sănătoasă*.

Aceasta o vom înțelege dacă vom ști, că pomii pentru creșterea lor au lipsă tocmai de aceia parte din aer, care pentru om e veninoasă (accidul carbonic), iar partea aceea a aerului, fără de care omul și animalele nu pot trăi, (oxigenul), arborii, peste tot verdețurile o dau afară.

Deci să plantăm nu numai în grădină, ci și în curte pomi roditori, cari au o mare putere de a curăți aerul, făcându-l plăcut și sănătos.

Cumcă grădina poate fi *izvor de bogăție* o știe ori-ce gospodar cuminte, care vede cum un pom, să zicem un măr ori un nuc, care nu cere nici o îngrijire trudnică, dă an de an saci de roade bine plătite, adevărată „dulceață fără muncă”; o știe ori-ce gospodină pricepută, care a văzut cum o grădină de legumi bine îngrijită nu numai că dă peste anul întreg o plăcută și sănătoasă schimbare a mâncării, și dă și marfă ce se plătește bine.

Nu este loc să vorbesc aici mai pe larg despre grădina de poame și grădina de legumi. Despre asta s'a scris amănunțit în alte cărți, cari se pot căpăta dela „Asociațiune”. A-și vrea numai să pomenesc aici, ca un îndemn, cum Bulgarii, cari și în Ardeal, dar mai ales în Țară, iau în arândă pe lângă vre-un rău câteva iugăre de pământ și fac cu legumile o mulțime de bani, pe cari după drept noi Românii ar trebui să-i facem, nu niște venetici. Într'un singur an Bulgarii din România au trimis în țara lor 30 de milioane, adică treizeci de mii de mii de arginți.

Geneva, Aprilie 1908.

HANUL DELA STENA.

— Roman din vieța macedonenilor. —

II.

Într'o zi, un brad uriaș, retezat de topoare, căzû peste Timco Ciava.

Un oftat prelung, un văjait, strigătul de moarte al meșterului, înștiințară pe lucrători că se întâmplase ceva grozav.

Alergără toți și scoaseră pe Timco de sub povară. Abia mai suflă. Obrazul îi era galben, părul înădușit la rădăcină; pe lângă ochi, o ață de sânge îi legă templele.

Mijlocul îi era frânt, picioarele sdrobite.

Il ridicară, dar el nu putea stă. Căscă gura, ca și cum ar fi vrut să spună ceva, clipea din ochi și nu mai cunoștea pe nimeni.

Numai cu mâna dreaptă, făcea mereu semne ca și cum ar fi chemat pe cineva.

Risto era dus la vânatoare; când se întoarse tăcerea din pădure îl înspăimântă; nici topoarele nu mai ciocăneau, nici scândurile nu văjăiau sub

ferăstrae; numai Povrocul, asvărindu-se în scoc, urlă înăbușit.

Intins pe iarbă, lângă un brad doborât, Timco Ciava își dădea sufletul.

Băiatul se apropiă tăcut, cu ochii uscați, galben, și privi lung spre tatăl său.

Bătrânul îl cunoscû; încercă să se scoale, mișcă iarăș fălcile, ca și cum ar fi vrut să spună ceva, și îi făcû semn să se apropie. Cu stânga îi incinse gâtul, îi trase capul spre buze și sărutându-l pe frunte — îi muri în brațe.

Risto era alb ca varul și nu spunea nimic; în ochi nu-i strălucea nici o lacrimă. Trăia ca într'un vis.

— Ce-o să zică mama?... iată ce-i treceă prin gând.

Omul cărunt, galben, care zăcea pe iarbă în fața lui, îi era tată. Il crescuse de mic numai în desmierdări, îi vorbise până mai acum un cias, iar acum era fără suflare. Ședeă nemișcat acolo, pe iarba umedă, cu o candelă afumată la cap, cu mâinile încrucișate, cu trupul acoperit de rogojini. Cu omul acela nu va mai vorbi niciodată, ochii verzi n'o să se mai deschidă niciodată; și el, el ședeă tăcut lângă tatăl său și nu plângea, cum plângeau toți lucrătorii, adunați în jurul mortului.

El se gândea la durerea bătranei Numa; se gândea la țipetele fetelor, la jalea întregului sat. Auzeă cântec de preoți, bolborosirile bulgărilor de pământ; un fum gros de lumânări, amestecat cu mireme de tămâie îi adia în jurul capului și-l ametea.

O să poată răbdă el toate astea?

Și jalea Numei, și țipetele surorilor, și plânsul femeilor din sat și cântecele de înmormântare și fumul de tămâie?

Se depărtă de mort și chemă pe Nisi, meșterul lucrătorilor.

— Nisi, ai văzut, tata a murit. Nisi, eu știu că pădurile noastre ai să le iei d-ta. Ia-le, eu nu-ți cer nimic, fi liniștit, eu plec. Ai s'o ei pe soră-mea de nevastă — par'că așa era vorba. Nu uită de mama și de soră-mea cea mică, înzestrez-o și pe ea, fiindcă ai de unde. Iar mamei spune-i să mă ierte, dar uite, vezi Nisi, eu nu pot să văd cum îl înmormântează pe tata, fiindcă a-și muri și eu...

Rămâi cu bine, Nisi!

Și glasul lui Risto răsună răgușit, în dosul colibei.

Nisi n'a răspuns nimic. A clătinat capul, a surâs în treacăt și a strâns mâna băiatului.

Peste un cias, Risto era departe de pădurile Kamenitei. Nici n'a mai întors capul, când a plecat.

Călare pe un catâr frumos, cu pușca svârliță pe umeri, el se apropie de Boboștița, cercă să fie nepăsător, dar dunga din frunte i-se adâncea neconținut.

În amurg, ajunse acasă.

— Mamă!... mamă! Ia vin de-mi umple traista, fiindcă plec — strigă el dela poartă călare.

Numa era la cuptor; când auzi tropotul catârului și glasul lui Risto, dete fuga spre casă.

Il privi surizând, intră în curte, și abia după ce se întoarse cu plosca de vin într'o mână și cu traista plină într'alta, îl întrebă:

— Unde?

— La Bitolia; mă duc la Bitolia să ajung chirigii și să învăț cum se face târgul!...

— Cum — întrebă Numa, mirată — singur noaptea?

— Singur, noaptea! răspunse el mândru.

„Tata m'a trimis. Ș'apoi vreau să mă plâng la pașă, împotriva lui Kerim, perceptorul, că tare se poartă rău cu lumea! Rămâi cu bine, mamă!...

Și lovi catârul.

Numa îl privea uimită, din prag.

Ce vorbise așa de ciudat, cu altfel de glas?

De ce părea așa de nerăbdător? Și ce era surâsul acela silit? De ce plecase Risto așa de repede? Până la Bitolia sunt două zile. Un băiat de douăzeci de ani nu pleacă niciodată singur, noaptea la Bitolia...

Il vedeă cum cotește ulița, cum răsare apoi în dreptul unei case dărâmate; peste un sfert de cias, îi văzû fesul înotând printre valurile de frunze din livezi.

Apoi, se topi în negura șoselei, printre tufele ce creșteau la marginea ogoarelor.

Bătrâna stă îngândurată. Din deal, toată câmpia Corcei îi răsăriă mai limpede ca totdeauna.

În lumina tremurătoare a sării, dealurile Drenovei și ale Polenei se deslușeau limpede, plopii rari, din mijlocul câmpiei, orașul revărsat la poala dealurilor, gârlele și drumurile depărtate, lacul din fund, învălitate toate în ceața roșiatică a inserării, îi păreau mai triste ca totdeauna.

Presimțiri negre o chinuiau.

De departe, se auzeau broaște, cântând ca niște stoluri de pasări fără aripi, risipite pe iarba dela marginea bălților; freamătul pomilor, mugetul indioșetor al turmelor de vaci, tălăncile și behăitul caprelor, — și toată larma inserării, îi năvălea în suflet ca o prevestire tristă, ca o tânguire de clopote.

Băiatul ei plecă departe; bărbatul ei era în pădure tot departe.

Și în lumina ce o trimetea întâia stea, în cele dintâiu raze ale lunii, prelinse pe curtea goală, — i-se părû că-și vede casa pustiită pentru totdeauna.

Iși asvârli ochii pe dealurile din dosul casei.

Un om coboră coasta Țurțurilor. Un lucrător de-ai bărbatului ei, fără indoială.

O rază de speranță îi pătrunse în suflet.

Numa intră în casă, aprinse lumânarea și zimbi, alungându-și gândurile triste.

Lumina din sfeșnic, tremurând pe icoana Fecioarei, umpleă de nădejde inima bătranei.

Tot ce-i trecuse prin minte până atunci, se șterse ca un vis.

Iși scoase ciorapul dintr'o cămăruie și începû să împletească, la lumânare.

Și împletind, se gândea, în treacăt:

— Cam ce-o aveă să-mi spuie Timco?

(Urmează).

ȘTIRI.

Proces. Zilele trecute editorul acestei reviste a fost pedepsit cu suma de 70 cor. pentru un articol socotit ca politic, publicat în anul trecut.

Parlamentul. Se urmează desbaterile asupra bugetului. Deputații noștri desfășură o puternică activitate. În cuvântările lor se ridică împotriva actelor de violență și își exprimă neîncrederea la adresa guvernului. Zilele trecute deputații aradani le-a fost suspendat dreptul de imunitate și astfel vor fi trași în cercetare pentru străduințele de-a organiza partidul.

Curia Regească a întărit sentința Curții cu juriu din Cluj, prin care d-l Dr. Ioan Lupăș a fost condamnat la trei luni închisoare de stat și 200 Coroane amendă, pentru un articol publicat în „Țara Noastră” din anul trecut.

Expoziția industrială din orașul nostru, despre care presa vorbește cu atâta căldură, e una din rarile mari manifestări ale vieții românești în Ardeal.

Dupăcum se știe, în str. Schewis, Nr. 17, parter, societatea femeilor române, de sub președinția d-nei Maria Cosma, a deschis la 4 Maiu, expoziția de produse românești de țesătorie; în cele trei încăperi largi ale parterului din strada Schewis, se răsfață vestmintele pitorești, țesăturile măiestre, — una din bogatele moșteniri ale neamului nostru.

Aci, printre rafturile de țesături de mătase, mici comori din îmbrăcămintea femeilor noastre, vom întâlni covoarele lucrate de elevele școlii de menaj din localitate; vom întâlni *conciurile* atât de frumoase, cari împodobesc, împreună cu salbele, capul femeilor din Bănat; atârdate la ferestre, se respiră mătasa ori lâna subțire a *opregelor* (șorțuri) purtate la zile mari de fete și neveste; stergarele, fețele de perinițe și alte multe din minunile țesătoriei noastre, mărturii vrednice de faima româncelor, împodobesc în mii de colorii sala, cea mare; în încăperea vecină, rășboaietele stau încordate, gata să pornească pe lucru, sub apăsarea mânilor harnice ale elevelor.

O jumătate de cias, petrecută printre aceste meștere țesături, făcute unele cu o artă uimitoare de simple țărance, — e o incântare rară, pentru care se cuvî mulțumirile noastre d-nei Maria Cosma, neobosita prezidentă a „Reuniunii femeilor române“, d-rei Minerva Cosma, gingașa gospodină care îngrijește cu atâta sârguință de modelele albumelor, și d-relor Tieranu și Podoabă, conducătoarele școlii de menaj, a căror pricepere și muncă a contribuit cu foarte mult la succesul acestei expoziții.

Ne bucură peste măsură progresele pe cari le face școala de industrie din localitate; auzim că în curând, în atelierile sale vor începe să fie lucrate odăjdii, că fete de țărani vor fi întrebuințate la lucru.

Reînvierea artei țesăturilor e o nouă speranță pentru noi, căci cine nu știe cât de puțin eră cultivată în ultimul timp această artă? Cine nu știe că femeile dela sate își cumpărau de pe la negustorii evrei toate mărunțișurile îmbrăcăminteii lor, lucrate în cele mai caraghioase, mai pretențioase și mai degenerare modele?

Oaspeți din România. Săptămâna trecută a vizitat orașul nostru corpul didactic din Județul Brăila în număr de peste o sută de persoane.

Excursioniștii au fost primiți și conduși de către profesorii „Seminarului Andreian“. De aici s'au dus în Săliște de unde tot în aceeași zi au plecat la Brașov.

La Lisabona, poporul face manifestațiuni de simpatie familiei regale.

Dumineca trecută, mulțimea, adunată în șiruri lungi, a aclamat pe rege, regină și infantul Alfons. Regele a mulțumit de două ori, cu glas tare.

Amnistia a fost iscălită Luni, pentru toate crimele politice de până la 31 Ianuarie, exceptându-se militarii și aceia ce-ar putea fi compromiși în regicid.

Gubernatorul Martinicei, Lepreux, și-a luat un concediu; el va fi înlocuit de Dubarry, secretarul general al coloniilor.

Despre generalul Türr, a cărui moarte am anunțat o și noi în numărul trecut, Jules Claretie, directorul Comediei Franceze, publică un foarte interesant articol, pe trei coloane ale marelui ziar „Le Temps“.

Impăratul Wilhelm nu s'a mai dus la Constantinopol, ca să se întâlnească cu Sultanul. Dar n'a vrut să treacă înzadar pe lângă coastele Turciei.

Turchan-Pașa, ministrul otoman, trimis de Abdul-Hamid să salute pe împărat, a transmis și el Sultanului salutările lui Wilhelm II, și câteva recomandățiuni în favoarea treboarelor Germaniei în Turcia.

În primul rând a fost desbătută eterna chestie a drumului de fier din Bagdad, Sultanul a admis prelungirea liniei cu 600 km., apoi a promis că va regula în favoarea Germaniei chestia portului Constantinopol.

Locotenentul german Fritzkhe a inventat un aeroplan, a cărui construcție va începe la 1 Iunie.

Te-or dărimă, bisericuță veche...

Te-or dărimă, bisericuță veche,
Și ziduri noi și drepte or să ridice,
Căci cele vechi s'au cam plecat de o vreme.
Și cărămizile au pornit să pice.

Clopotnița, de un sfert de veac aproape
Strâmbatu-s'a și gata e să cadă, —
Clopotnița cu trepte putrezite,
În care ne urcam cu toți, grămadă.

Altarul sfânt, întunecat și rece
Acuma plin de fum și de mirezme-i
Dar mâne îl vor dărimă zidarii
Să facă loc mai larg catapetezmei.

Într'un ungher întunecat vor pune
Grămadă, învechitele-ți icoane
Și altora din alte țări aduse,
Le-or atârna inelele 'n piroane.

Un șir de sfinți cu barba pieptenată
Cu păr frumos și despărțit în două,
Cu hainele țesute 'n fir de aur
Privi-vor din catapetezma-ți nouă.

Din chipul sfinților bătrâni, cucernici,
Un maldăr de moloz o să rămăe,
Căci meșterii vor dărimă și bolta
Că prea e afumată de tămăie...

Te-or dărimă, bisericuță veche,
Dar tot tu de-apururi vei rămăne,
Ori-cât de nouă și de zugrăvită
Și ori-cât vei fi de împodobită mâne.

Iar preotul bătrân, cu ochii limpezi,
Când va ceti din fundul unei strane,
Adeșori ne va aduce aminte
De sfinții blânzi din vechile icoane...

Victor Eftimiu.

Proprietar-editor: OCTAVIAN GOGA.
Red. responsabil: OVIDIU GRITTA.

În fabrica de Var din Orlat, se arde
și expediază zilnic, în mare și mic,

renumitul

Var de Orlat

liber de piatră și gură.

Preț moderat, serviciu prompt și real.

I. Banciu & Co.

Orlat.

5-10

La Croitoria universală

str. Cisnădiei 34 SIBIIU str. Cisnădiei 34

Subscrișul îmi iau voiă a atrage atențiunea
On. Public român asupra croitoriei mele
militare și civile în care se confecționează

reverenzi

și tot felul de uniforme după croiul mai nou.

Totdeauna stau la dispoziția
Onoratului Public pentru a
pregăti un lucru solid și de-
plin corespunzător.

Pentru comande cât mai multe, rog pe Ono-
ratul Public a-mi oferi binevoitorul sprijin.
Comandele urgente se efectueșc în timpul
cel mai scurt.

Semnând cu toată stima:

9-10

I. Petrașcu
m. croitor.

Spre plăcută știre!

După o favorabilă cumpărare,
sunt în plăcuta pozițiune a oferi
Onoratului public cele mai bune
și ieftine articole de primăvară.

Cu deosebită stimă:

Gerson Grünblatt,

Confecțiune de Dame, Domni
și copii.

Depozit de pălării și ghete.

Sibiu, Piața mare Nr. 3-5,
Palatul Bodencredit Anat.
8-10

Principiul comerțului: desfacere mare, câștig puțin.

Principiul comerțului: desfacere mare, câștig puțin.

Banca de asigurare

„TRANSYLVANIA“

— din Sibiu —

— întemeiată la anul 1868 —

în Sibiu, str. Cisnădiei Nr. 5 (edificiile proprii).

Fonduri de întemeiere și de rezervă 2.161,399-11 cor.

asigurează în cele mai avantajoase condiții:

contra pericolului de incendiu și exploziune,

edificii de orice fel, mărfuri, mobile, vite, produse economice etc.

asupra vieții

în toate combinațiile: capitale pentru cazul morții, asigurări de zestre, de copii, de studii,
rente pe viață etc.

Asigurări populare fără cercetare medicală.

Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a capitalului scadent la decedare.

Valori asigurate contra incendiului:
95.816.412 — coroane.

Capitale asigurate asupra vieții:
9.882.454 — coroane.

Dela întemeiere s'au solvit:

pentru despăgubiri de incendii **4.484.278-83 coroane,**

pentru capitale asigurate pe viață **4.028.113-12 coroane.**

Oferte și orice informațiuni se pot lua dela: Direcțiune în Sibiu, str. Cisnădiei Nr. 5,
etagiu I, curtea I, și la agenturile principale din Arad, Brașov, Bistrița, Cluj și Oradea-
mare, dela subagenții din toate comunele mai mari.